

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

hasznosításának megszervezése is. Tehát egész takarmánygazdálkodásunk jelentős fejlesztésre szorul.

A szarvasmarha-tenyésztés termelésének fokozásában másik legnagyobb súlyú tényező — és ez is a takarmányozással függ össze — a hozamok növelése, amelyre a magyartarka-állományban még jelentős tartalékaink vannak.

A munkaértekezlet nagy figyelmet szentelt az árproblémáknak is. Tekintettel azonban arra, hogy a kormány rendelkezése az árrendezésről és az újabb tenyésztési kedvezményekről éppen a munkaértekezlet után került nyilvánosságra, s ez a helyzetnek bizonyos fokig új értékelését kívánja meg, a közölt tanulmányokból is kihagytuk az árproblémákra vonatkozó részeket. Mindenesetre megállapítható, hogy a szarvasmarha-tenyésztés gazdaságossága egyrészt az üzemek erőfeszítését követeli a költségek csökkentése irányában, másfelől a népgazdaságtól is több támogatást és jelentős agyagi eszközöket igényel.

A munkaértekezlet vitájának eredményeit az ott részt vevő szakemberek elsősorban az állami irányításban és a tudományos intézmények munkájában hasznosítják, de — úgy véljük — a gyakorlat számára is nemcsak általános tájékozódást, hanem néhány kérdésben hasznos útbaigazítást is nyújthat az itt közölt három tanulmány.

SZARVASMARHA-TENYÉSZTÉSÜNK FEJLESZTÉSÉNEK KÉRDÉSEI

Ifj. NAGY LORÁND
A HELYZET MEGÍTÉLÉSE

Nemzetközi összehasonlítás és fejlesztési terveink

Szarvasmarha-tenyésztésünk helyzetének megítéléséhez szükségesnek tartjuk néhány rendelkezésünkre álló külföldi adat bemutatását is.

Az 1. táblázatban közölt nemzetközi összehasonlításból az állapítható meg, hogy Magyarország szarvasmarha-állománya — szántóra és mezőgazdasági művelt területre vonatkoztatva — az európai országok között a legkisebb.

Ha pedig a hazai szarvasmarha-sűrűséget megyénként vizsgáljuk (lásd a 4. oldalon a 2. táblázatot), akkor azt látjuk, hogy csak legnagyobb állatállományú országok szintjét. Pl. Zala megyében 1962-ben 100 kh szántóra 46 db, 100 kh MMÖT-re 32,6 db szarvasmarha jutott. A szomszédos Ausztriában ez az arány 74, illetve 32,6, Csehszlovákiában 44,1, illetve 32,1, Franciaországban 48 és 30,3 db volt. Az érdekesség kedvéért megemlítjük Hollandiát, ahol 100 kh szántó- és mezőgazdasági területre 103, illetve 74,2 db szarvasmarha jutott.

Az 1000 lakosra jutó szarvasmarha-állomány arányára vonatkozó hazai és külföldi adatok összevetéséből ugyancsak az állapítható meg, hogy Magyarország e tekintetben is utolsó helyen áll.

1. táblázat

NÉHÁNY ÖSSZEHASONLÍTO ADAT A SZARVASMARHA- ÉS SERTÉSÁLLOMÁNYRA VONATKOZÓLAG*

Ország	1000 lakosra jutó	1000 kh MMÖT-re jutó	100 kh szántó-, kert-, szőlőterületre jutó	Egy tehén átlagos tejhozama (l)	100 kh. MMÖT-re jutó sertés (db)	100 kh szántó-, kert-, szőlőterületre jutó sertés (db)	Takarmány-gabona kukoricával a szántó %-ban
	szarvasmarhák száma (db)						
Hollandia	309	74,2	163,0	4040	55,9	121,9	21,0
NSZK	236	47,2	78,2	3010	58,3	96,5	20,8
Svájc	332	45,0	236,2	3130	31,7	166,7	14,5
NDK	258	32,9	41,2	2380	79,8	99,9	14,9
Ausztria	327	32,6	74,3	2220	41,2	93,7	22,6
Csehszlovákia	317	32,1	44,1	1770	41,1	56,3	25,7
Franciaország	415	30,3	48,1	2010**	13,1	20,8	24,5
Lengyelország	297	23,6	29,7	1835	30,7	38,7	14,9
Jugoszlávia	287	18,9	34,4	1900	17,9	32,3	39,6
Magyarország	202	15,8	19,7	1716	48,4	60,1	33,3
Magyarország***	.	15,9	20,3	2170	48,1	65,1	37,8

* „Nemzetközi Statisztikai Évkönyv” 1956. év adatai alapján.

** 1955. évi adat.

*** 1961. évi adat.

E számok tanúsága szerint két olyan megyénk van, amely — természeti adottságainál fogva is — a szomszédos Ausztriával összehasonlítható. E két megye szarvasmarha-sűrűsége sem haladja meg azonban a körülbelül hasonló természeti viszonyokkal rendelkező Ausztriáét. Ezért az e megyékben *jelenleg mutatkozó nehézségeket főként szervezési jellegűeknek és átmenetieknek kell tekinteni*, és ezekkel kapcsolatban arra sem lehet hivatkozni, hogy nálunk viszonylag nagyobb a sertésállomány, mert pl. Zala megyében a 100 kh szántóra jutó sertésállomány 53 db, ugyanez Ausztriában 93,7, Csehszlovákiában 56,3 és az NDK-ban 99,9 db. Ezen az aránytalanságon az sem változtat alapvetően, hogy a nyugat-európai országok általában abrakot importálnak.

Előljáróban szükségesnek tartjuk még megemlíteni, hogy a *szarvasmarha-tenyésztés fejlesztésének kérdéseit az egész népgazdaság távlati célkitűzéseinek szemléletével kell vizsgálat alá venni*. A 20 éves távlati fejlesztési irányelvek a következő megállapítást teszik: „Az országos szarvasmarha-állományt az 1960. évihez képest 1980-ra mintegy 1,6—1,7-szeresére, ezen belül a tehénállományt 1,7—1,8-szorosára tervezzük növelni.”

Ha figyelembe vesszük, hogy 1960 óta a szarvasmarha-állomány, és ezen belül a tehénállomány jelentősen csökkent, továbbá figyelembe véve a szarvasmarha lassúbb forgási sebességét, és hogy mindemellett a tehénállományt majdnem kétszeresére kell növelni, előttünk áll a feladat nagysága.

A létszám és a termelés növelése objektív szükségszerűség, mivel az általános életszínvonal alakulása, valamint a fogyasztási struktúra megváltozása határozottan a szarvasmarhahús- és tejtermelés növelését követeli meg.

A szarvasmarha-tenyésztés fejlesztésének kérdését tehát abból a szempontból kell nézni, hogy előkészítsük a távlati tervben kitűzött feladatok megvalósítását.

ÁLLATSÜRÜSÉG ÉS TERÜLETI ÁLLATITERMÉK-HOZAM
(1959)

2. táblázat

Megye	100 kh szántó-, rét-, legelőterületre jutó szarvasmarha sz. á.	Szántóterületre jutó szarvasmarha sz. á.	100 kh szántó- és rétterületre jutó				tej (l)
			vágósertés		vágómarha		
			db	q	db	q	
Baranya	16,5	21,0	21	23,2	5	26,1	6 882
Fejér	11,2	15,2	17	19,5	5	20,9	4 925
Győr-Sopron ...	18,2	24,9	14	15,5	8	37,1	10 181
Komárom	17,0	17,1	9	10,0	5	24,0	4 269
Somogy	15,1	18,3	18	19,6	6	27,4	6 473
Tolna	12,9	15,3	26	30,0	4	20,1	5 723
Vas	25,0	31,5	15	16,2	9	40,3	13 449
Veszprém	19,6	28,6	10	10,9	7	30,5	9 294
Zala	25,0	36,6	17	18,2	9	39,1	10 327
Dunántúl:	17,8	22,8	17	18,7	6	29,3	7 967
Bács-Kiskun ...	9,0	12,0	21	25,4	2	10,0	3 968
Békés	12,3	12,3	35	41,9	3	15,4	3 488
Csongrád	11,6	14,1	31	37,8	3	14,5	3 244
Hajdú-Bihar ...	11,2	15,2	29	33,3	4	17,2	5 989
Pest	11,5	11,5	14	16,2	4	17,9	4 028
Szabolcs	15,2	17,9	12	12,9	4	15,3	7 372
Szolnok	12,0	14,4	26	30,7	4	17,9	4 743
Alföld:	14,2	14,2	23	27,8	4	15,3	4 749
Borsod	14,0	19,7	7	7,6	4	18,1	4 700
Heves	11,7	15,2	12	13,6	4	17,4	3 749
Nógrád	13,2	18,3	5	6,2	5	22,6	5 840
Észak:	13,3	18,2	8	9,0	4	18,7	4 635
Országosan:	14,0	17,8	19	22,1	5	20,9	5 929

Létszámalakulás

A mezőgazdasági termelőszövetkezetekben a tehénállomány aránya csökkenő irányzatú. Tájékoztatásul a 3. táblázatban közöljük a mezőgazdasági termelőszövetkezetek tehénállományának változását országosan, valamint Zala, Vas, Veszprém és Somogy megyékben.

A Földművelésügyi Minisztérium Állattenyésztési Főosztálya öt megyében (Zala, Hajdú, Csongrád, Borsod, Baranya) és ezen belül 106 községben reprezentatív vizsgálatokat végzett. A reprezentatív felvételek szerint a szarvasmarha-állományban 1960—62. években az alábbi változások voltak:

1. Csökkent a teljes szarvasmarha-állomány 6,01, ezen belül a tehénállomány 12,03 százalékkal.

2. A 4. táblázatból megállapítható, hogy a háztáji állomány, de különösen a tehénállomány csökkenése nagyobb mérvű volt, mint a közös gazdaságban jelentkező létszámnövekedés. Ennek legfőbb oka, hogy a háztáji szarvasmarha takarmány-

3. táblázat.

A TEHÉNÁLLOMÁNY ARÁNYA A MEZŐGAZDASÁGI TERELŐSZÖVETKEZETEKBN

Időpont	Országos összesen (%)	Tsz közös (%)	Tehénállomány az összes szarvasmarha-állomány százalékában			
			Zala	Vas	Veszprém	Somogy
m e g y é b e n						
1957. december 31.	.	.	46,1	43,2	45,9	42,5
1958. december 31.	49,9	47,1	33,9	41,8	44,9	36,5
1959. december 31.	48,0	45,3	35,9	42,0	35,2	32,6
1960. december 31.	48,2	41,7	37,0	42,7	33,7	29,1
1961. december 31.	47,0	38,8	37,9	39,1	33,6	29,4
1962. március 31.	45,1	35,3	36,2	37,7	31,5	29,8
1962. június 30.	.	.	33,8	36,7	29,9	28,6
1962. szeptember 30.	.	.	.	.	28,1	.

A SZARVASMARHA-LÉTSZÁM ALAKULÁSA A VIZSGÁLT 106 KÖZSÉGBEN

4. táblázat.

Megnevezés	Létszám			Változás			
	1960	1961	1962	+		-	
	darab			db	%	db	%
Összes szarvasmarha	106 195	100 912	99 809	-	-	6 386	6,01
ebből tehén	51 336	48 239	45 558	-	-	5 778	12,03
Tsz közös szarvasmarha	22 581	30 653	38 056	16 075	71,19	-	-
ebből tehén	8 615	11 059	12 242	3 627	42,10	-	-
Háztáji és egyéni	83 614	70 259	61 153	-	-	22 461	26,86
ebből tehén	42 721	39 784	32 916	-	-	9 805	22,95

ellátása a közösből zökkenőkkel történt, amit csak fokozott a két utóbbi év szárazsága is. A takarmányellátási nehézségek érthetők, mert minél inkább növekszik a közös állatállomány, annál nagyobb tehertétel a háztáji állomány ellátása.

A háztáji állomány szerepe az állományfejlesztésben

Véleményünk szerint a háztáji tehénállomány szerepe a 20 éves terv távlatában is megmarad, és jelentős helyet foglal el a mezőgazdasági termelésben. Változás annyiban várható, hogy a háztáji tehénállomány aránya csökkenni fog. A csökkenés mértéke függvénye az életszínvonal általános alakulásának és nem kis mértékben a mezőgazdasági és más népgazdasági ágakban foglalkoztatottak arányváltozásának.

A háztáji tehénállománynak jelentős szerepe lesz továbbra is a szarvasmarha-állomány fejlesztésében, és elsősorban a tej-, valamint hústermelési tervek teljesítésében. A termelőszoövetkezeteknek ezért biztosítaniuk kell a háztáji tehénállomány fenntartásának indokolt feltételeit.

A közös és háztáji szarvasmarha-tenyésztés szorosan egymásra van utalva. A háztáji takarmánybázisa nagyrészt a közös gazdaságban van, ezért a közösnek a háztáji takarmány biztosítása jelentős költségtétele. Ugyanakkor a

háztáji állomány a közös felvásárlási forrása és a talajerőgazdálkodásnak is egyik tényezője.

A háztáji tehénállomány egy része minőségileg is megfelel annak, hogy utódai a közös állomány utánpótlásában részt vegyenek, és a marhahizlalásnak, illetve a hústermelésnek alapanyagot szolgáltatassanak.

A növendékállomány pl. Zala megyében az utóbbi két évben ugyanannyival csökkent a háztájiban, mint amennyivel a közösben növekedett. Ez azt jelenti, hogy jelenleg egy „átáramlás” van a közösbe, kistrészen a tehénállomány utánpótlására, nagyobb részben hízó alapanyagként.

A háztáji gazdaság szarvasmarha-állománya tehát a közös gazdaság állományának tartaléka volt és marad továbbra is. Ezt a folyamatot alátámasztja az, hogy a háztáji gazdaságoktól a közös gazdaságok olcsóbban vásárolhatnak, mint a saját önköltségük.

A közös a háztáji nélkül jelenleg nem tudja és még egy ideig ezután sem fogja tudni teljesíteni a szarvasmarha-tartás népgazdasági feladatait, ezért az eredményes gazdálkodás érdekében a termelőszövetkezeteknek a közös és a háztáji gazdaság állományfejlesztési érdekeit elsősorban a takarmánygazdálkodásban kell összeegyeztetnie.

A KÖZÖS SZARVASMARHA-ÁLLOMÁNY FEJLESZTÉSÉNEK KÉRDÉSEI

A fejlesztés fő problémája a tehénlétszám fejlesztése. A jelenlegi tehénlétszámból kiindulva kell ugyanis felfejleszteni a távlati tervben előirányzott állatállományt, a tehénlétszámtól függ a tej- és tejtermék-szükséglet fedezése, valamint a hústervek teljesítése is. Ezért *a közös gazdaságok tehénállományának esetleges további csökkenése feltétlenül akadályozná a népgazdasági távlati tervek megvalósítását.* Gazdaságpolitikánk célkitűzéseinek megvalósítása szempontjából tehát rendkívül fontos a fejlesztés kiinduló alapjait képező, a jelenlegi időszakban adott tehénállomány helyzetének rendezése.

A tehénlétszám és a takarmánybázis

A jelenlegi takarmánybázis nem elégséges a tehénállomány szakszerű takarmányozására. A tehénállomány tejtermelésének és létszámának növelése a takarmánytermelés fejlődésének függvénye, tehát a takarmánytermelési hozamok növelését meg kell gyorsítani!

Véleményünk szerint a nagyobb szarvasmarha-sűrűségű dunántúli megyékben a takarmánybázis növelése sem a takarmánytermő terület kiterjesztésével, sem fokozottabb szervestrágyázással nem oldható meg. Ezekben a megyékben ugyanis a leggyengébb a talajok termőképessége, ami miatt a szerves trágyát elsősorban a humuszfogyasztó kapásnövények alá kell adni, s ezért a szálas takarmányok és takarmánygabonák termésközelítésében a szerves trágya csak közvetve játszik szerepet. Megítélésünk szerint a műtrágyák egy részét kell átírányítani, és a takarmánygabonák, pillangósok és őszi keveréktakarmányok alá adni. Számításaink szerint az egész üzem szempontjából gazdaságosabb lesz az egyes más növények alá adott nagyobb adagokat csökkenteni, és az így megtakarított mennyiségeket a takarmánynövények alá adni.

A műtrágyázásnak a takarmánynövények hozamnövelésében még igen sok ki nem használt lehetősége van. Pl. ha egy üzem a 100 liter tej előállításához szükséges 8 q keményítőértéket 150 □-öl főtakarmánytermő-területen termeli meg, a takarmányok hozamának 30%-os emelésével ezen a területen 10,4 q keményítőértéket tud előállítani. Ez esetben a főtakarmánytermő-területből 100 liter tejre csak 105 □-öl lenne szükséges. Így 1 kh főtakarmánytermő-területre 1060 liter helyett 1500 liter tejhozam jutna.

A tehénállomány fejlesztése és a beruházási igény

A közös tehénállomány fejlesztési üteme nem szakítható el a népgazdaság anyagi lehetőségeitől. A tehénállomány fejlesztése ugyanis jelentős építési (istálló, siló, takarmányos stb.) beruházási igényt támaszt. A beruházási lehetőségek tehát visszahatnak a tehénállomány fejlesztési ütemére is. E tényezők meghatározó jelentőségűek lehetnek, mert

— a tehénállomány gyorsabb ütemű fejlesztése nagymértékben tömöríti a beruházási szükségleteket;

— a gyorsabb ütemű építkezések nagy anyagellátási problémákkal is járnak;

— az istállók építése, az istállók elhelyezése szorosan összefügg a koncentráció és a szakosítás kérdésével is, amelyek azonban rövid idő alatt el nem döntendő, alapos megfontolást igénylő kérdések.

A tejtermelés és a hústermelés problémái

Ezzel a kérdéssel azért is kell foglalkozni, mivel a gyakorlati életben — éppen a dunántúli sűrűbb szarvasmarha állományú megyékben — egy olyan szemlélettel állunk szemben, ami a tehénállomány és végeredményben az egész szarvasmarha-állomány fejlesztése szempontjából alapvető kérdésként jelentkezik. Ez abban áll, hogy a termelőszövetkezetekben a hizlalást részesítik előnyben, és a tejtermelést teljesen elhanyagolják. Az a nézet uralkodik, hogy a takarmány, elsősorban a erőtakarmány jobban érvényesül a hizlalásban, mint a tejtermelésben. Ennek a kérdésnek biológiai és ároldala is van.

Bebizonyított dolog, és nem szorul bővebb magyarázatra, hogy a takarmányok transzformációja jobb a tejtermelésben, mint a hústermelésben. A hiba azonban ott van, hogy a teheneket nem részesítik olyan takarmányozásban, ami a transzformáció hatékonyságát biztosítaná. Gyakorlatilag ez az életfenntartó és a termelőtakarmány egymáshoz viszonyított arányának helytelen beállításában jelentkezik. A létfenntartó takarmányt mint állandó költségtényezőt úgy-ahogy biztosítják, azonban a termelőtakarmányt — amivel pedig az állandó költségek esőkenthetőek — nem adják, mondván, hogy az jobban érvényesül a sertés- és marhahizlalásban.

Ha a tejtermelést a meglévő tehénállománnyal kívánjuk növelni, akkor azoknak a takarmányoknak termelését kell előtérbe helyezni, amelyek termelőtakarmánynak használhatók (elsősorban a pótabrakolás miatt az abrak- és pillangós takarmányokat), míg ha az állományt növeljük, akkor a tömegtakarmányok termelésének növelése is nélkülözhetetlen lesz. A számítások azt mutatják, hogy *termelőtakarmányokkal gazdaságosabb a tejtermelés növelése*, ezért cél-

szerű a meglévő tehénállomány termelésének fokozása. Meg kell teremteni tehát annak a feltételeit, hogy a tejtermelés növelését a meglévő állatállomány jobb termelőtakarmány-ellátásával lehessen biztosítani. A termelőtakarmányok hatékonysága ugyanis nagyobb, mint az életfenntartó és termelőtakarmányé együttesen. Pl. egy liter tej termeléséhez 250—300 gramm keményítőérték szükséges. Ha azonban új tehenet állítunk be, akkor annak életfenntartó takarmányáról is kell gondoskodni, és ez esetben a tejhozamtól függően egy liter tejre 600 gramm körüli keményítőérték jut.

Mindez számításokkal minden üzemben könnyen kimutatható. A termelőszövetkezetekben azonban sok esetben *hiányzik a megfelelő kalkulációs készség*. Így az alacsony színvonalú termelésből nem találják meg a kivezető utat. Ezzel kapcsolatban is fel kell hívunk a figyelmet az üzemgazdasági munka jelentőségére, a számviteli és a mezőgazdasági szakemberek együttműködésére.

Egy gyenge termelőképességű tehenészet tejtermelése egyik napról a másikra nem állítható helyre, ahhoz legalább 1—1½ év szükséges. A magyar tarka tehénnel általában a 3000—3500 l-es tejhozamot — különösebb tenyésztői munka nélkül — el lehet érni, csak meg kell teremteni a feltételeket ahhoz, hogy termelőképességét kifejthesse. E feltételek megteremtéséhez idő és anyagi eszközök szükségesek; ezeket azonban nem biztosítják, s a hizlalást helyezik előtérbe.

A termelőképesség kifejtéséhez szükséges feltételek megteremtése során azzal ugyanis tisztában kell lenni, hogy

— *kondíció nélkül nincs tejtermelés*, tehát olyan alaptakarmányozásra van szükség, amely azt biztosítja;

— *egyedi vagy csoportos etetés és megfelelő pótabrakolás*, továbbá elő- és ráetetés nélkül nem lehet a tehenek termelőképességét kiaknázni;

— *a mesterséges borjúnevelés bevezetésével a nevelés önköltsége lényegesen csökkenthető*, ami megmutatkozik a vemhes üszők és a saját nevelésű hízóállatok élősúly-önköltségében is;

— *a jó takarmányozási technika és megfelelő tartási körülmények alkalmazása nélkül a tehenek nem tudják kifejteni termelőképességüket*;

— *mindez nem valósítható meg megfelelő szakember, jó brigádvezető, pontos nyilvántartások s a tehenek egyedi ismerete nélkül*.

Véleményünk szerint fontolóra kell venni *a takarmányozási tanácsadás megszervezését* járasonként, összekötve a tejjellenőrzés kiterjesztésével és a tejellenőrök takarmányozási tanácsadásra való átképzésével.

*

A nagy vonásokban kifejtett problémák természetesen másként jelentkeznek tájanként, a természeti, közgazdasági viszonyok és az állatállomány sűrűsége szerint. Kétségtelen azonban, hogy az életszínvonal alakulása és az élelmiszerszükségletben bekövetkező változások miatt Magyarországon a szarvasmarha-tenyésztés fejlesztése alapvető feladat.

Ott ahol sűrű az állomány, elsőrendű kérdés a takarmánytermelés hozamának növelése. Ahol viszont kisebb a szarvasmarha-állomány, ott az állomány-növelés feltételeit kell megteremteni. Ez másként jelentkezik a síkvidéki jó

talajok
Az alföldi
marha
Itt az
az áru
hogy

Ö
helyze
marha
célkit
szövet
A
terme
marha
üzem

A
de ne
emelő

enne

közö

állon

gaz
lén

fon

kez
fel

ere
val

talajokon és másként gyenge minőségű, erodált dombvidéki területeinken. Az alföldi lucernatalajokon, és ahol az öntözési lehetőségek megvannak, a szarvasmarha-létszám nagyobb arányú fejlesztésének lehetőségével kell számolni. Itt azonban a takarmányterületre és az állattenyésztés hozamára, valamint az árunövény-termelő területek hozamára verseny alakul ki. Itt is áll az a tétel, hogy a tejtermelés színvonalának megjavítása elkerülhetetlen.

Összefoglalóul megállapíthatjuk, hogy a szarvasmarha-kérdést a jelenlegi helyzet és a távlati terv célkitűzéseinek összefüggésében kell vizsgálni. A szarvasmarha-állomány jelenleg nem áll azon a színvonalon, amelyet a távlati fejlesztés célkitűzései megkövetelnek. Tehát olyan intézkedésekre van szükség a termelőszövetkezetekben, amelyek előkészítik a feladatok teljesítését.

A szarvasmarha-tenyésztésre háruló népgazdasági feladatokat zömmel a termelőszövetkezeti gazdaságoknak kell megoldani. Ez azt jelenti, hogy a szarvasmarha-létszám fejlesztési kérdését nem lehet globálisan, hanem csak a „két” üzemi „forma” — a közös és a háztáji — kapcsolatában vizsgálni.

Az állomány fejlesztését a takarmánytermelés fokozásával kell megkezdeni, de nem annyira a takarmánytermő-terület növelésével, mint inkább a hozamok emelésével.

A nagyüzemi technológiát a termelőszövetkezeteknek alkalmazniuk kell, és ennek a feltételeit meg kell teremteni.

Rendszeresíteni kell a takarmányozási szaktanácsadást.

Egyensúlyi helyzetet kell teremteni az ár helyzetben a tejtermelés és a hizlalás között.

Meg kell akadályozni a tehénállomány további csökkenését.

Elsősorban a jelenlegi tehénállomány termelését kell megjavítani, s az állomány fejlesztését ezután kell elkezdni.

A SZARVASMARHA-ÁLLOMÁNY TAKARMÁNYELLÁTÁSÁNAK ÉS TARTÁSI MÓDJÁNAK KÉRDÉSEI

TOTTH JENŐ

A szarvasmarha-tartás mind az állati termékek termelése, mind pedig a gazdaságban betöltött egyéb szerepe miatt az üzemi eredmény kialakítására lényeges befolyást gyakorol.

A szarvasmarha-tartás eredményének alakulása szempontjából egyaránt fontos tényezők a takarmányellátás és az állatok tartási módja.

A folyamatos és biztonságos állattermék-termelés mind a termelőszövetkezetek, mind az állami gazdaságok egyik legfontosabb feladata. Ezt a gazdaságok felelős vezetői általában elfogadják és magukévá is teszik.

Mégis, amikor egy-egy év elteltével mérlegre kerülnek az adott év termelési eredményei, gyakran indokolják a gazdaságok vezetői az állattermék-termelésben való lemaradásukat azzal, hogy egyik vagy másik állatfaj vagy állatcsoport